

IS DE ZONDAGSRUST EEN VLOEK OF EEN ZEGEN?

EEN DAG ALS (G)EEN ANDER

Meer en meer gemeenten schrappen het verbod op grasmaaien en andere lawaaierige activiteiten op zondag. Het is de zoveelste aanval op de zondagsrust, dat paternalistische relict uit ultrakatholieke tijden. Logisch of dwaas? 'We laten ons verblinden door het dogma van de individuele vrijheid', zegt Ignace Glorieux.

VAN ONZE
CORRESPONDENTE
'LEVEN & WERK'
EVA BERGHMANS

BRUSSEL | En op de zevende dag rusten wij. Net als Hij dat deed, na zijn zware arbeid die de schepping was.

Klinkt anachronistisch? Onze zondagsrust is een 'overblijfsel van het brave, katholieke Vlaanderen, waar de mensen op zondag naar de mis gingen en voor de rest niets mochten doen', zei Koen Van Heddeghem van de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten gisteren in *Het Nieuwsblad*. Aanleiding? In Sint-Katelijne-Waver mag men vanaf nu op zondag het gras afrijden.

Dat blijkt een trend: het verbod om op zondag lawaaierige werken uit te voeren, gaat in meer en meer gemeenten op de schop. Eindelijk af van die katholieke greep op onze samenleving! Niet meer dan logisch, zou je denken: bij de laatste telling in 2009 waren er nog 315.063 kerkgangers in België, goed voor net geen vijf procent

van de actieve bevolking. Waarom zou de godsdienst van zo'n kleine groep nog het ritme van de samenleving aangeven? 'Daar gaat het niet over', zegt Tommy Scholtes, de woordvoerder van de Belgische bisschoppen. 'De discussie gaat dieper dan dat. Voor de Kerk maakt het niet zoveel uit als de zondagsrust uitgehold raakt. Gelovigen blijven hun weg naar de liturgie wel vinden. Het is in de eerste plaats erg voor de gezinnen en families. Ze hebben recht op zo'n dag van rust. Voor katholieken heeft dat met de eucharistie te maken, waar ze geestelijke rust voor nodig hebben. Maar iedereen moet vieren met zijn dierbaren, in welke vorm dan ook. Als alle dagen hetzelfde zijn, wanneer ga je dat dan doen?'

Alles en nu

Aan de andere kant: de hele samenleving is zo afgestemd geraakt op onze individuele noden en *goestingen*, dat het een wonder is dat de zondag al niet lang een dag als alle andere is. We werken waar en wanneer we willen; we winkelen 7 dagen op 7, 24 uur op

24; we hebben via streaming continu de muziek en de tv-series die we willen bij de hand en de wereld zit in onze smartphone. En dan is er een wet die bepaalt dat en wanneer we moeten rusten?

'Als stressexperte kan ik weinig inbrengen tegen de afschaffing van de zondagsrust. Er is geen enkel onderzoek dat een link legt tussen de zondagsrust en burn-outpreventie', zegt Elke Van Hoof, professor gezondheidspsychologie aan de VUB. 'Het is perfect logisch dat we even flexibel met onze rustdagen omspringen als met ons werk. Het heeft nog lang geduurd met die zondag. Alleen moeten we vermijden dat we de zesdagenwerkweek herinvoeren. Het enige aan de zondagsrust dat van kapitaal belang is, is de rust. Je moet jezelf tijd gunnen om te recupereren.'

Rust, maar ook stilte zijn basisbehoeften van een mens, zegt Frederik Anseel, professor organisatiepsychologie aan de UGent. 'Wie de hele week in een lawaaierig kantoor heeft gewerkt, heeft stilte nodig om te bekomen. Maar zijn onze zondagen nog stiller dan de rest van de week? Het beeld dat

er op zondag peis en vree heerst op het Vlaamse platteland, is al lang ingehaald door de realiteit. We zijn één groot verstedelijkt gebied. En als de hele wereld doordraait, zullen we ook moeten doordraaien.'

Hangmat

Van Anseel mogen de winkels gerust open zijn op zondag - zolang het personeel niet gedwongen wordt om dan te werken. En zolang wie in het weekend werkt, zijn vrije dagen op een ander moment kan nemen, samen met mensen die voor hem of haar belangrijk zijn. 'Dat vergt allicht wat organisatie, maar het doet mensen deugd als ze de controle over hun leven in handen kunnen nemen. Dat ze zelf beslissen wanneer ze stilte willen, in plaats van dat de burgemeester dat doet.'

Maar waar de vrijheid van de ene begint, eindigt vaak die van de ander. Of dat idyllische Vlaanderen nu een illusie is of niet, als de buurman zijn grasmachine bovenhaalt net als jij op zondag met een goed boek in je hangmat gaat liggen, ontstaat er waarschijnlijk een dovemansgesprek. En wat als ik als

Volgens Ignace Glorieux zullen we 'pas beseffen wat we missen als de zondagsrust daadwerkelijk is afgeschaft'. © The Life Picture Collection/Getty

‘VOOR DE KERK MAAKT HET NIET UIT ALS DE ZONDAGSRUST BEDREIGD WORDT, VOOR DE GEZINNEN WEL’

‘WILLEN WE EEN SAMENLEVING DIE VOLLEDIG IN HET TEKEN STAAT VAN HET RENDE- MENTSDEKEN?’

kleine zelfstandige geen zin heb om mijn *boîte* op zondag open te houden, maar mijn grote concurrenten doen dat wel? Hoe vrij is mijn keuze dan nog?

Net daarom heeft een samenleving baat bij collectieve ritmes, zegt Ignace Glorieux, professor sociologie aan de VUB. ‘Omdat mensen niet zo goed voor zichzelf kunnen zorgen en opkomen als ze wel denken en willen. Het altijd terugkerende ritme maakt net dat je geen energie moet steken in de onderhandeling. Het is heel jammer dat het collectieve zo’n nare bijklank gekregen heeft. Het idee botst met ons dogma van de individuele vrijheid.’

Onbewust weten we die collectieve zondagsrust kennelijk toch te waarderen, want het gros van ons houdt hem nog altijd in ere. Op een zondag is op geen enkel moment van de dag meer dan vijf procent van de bevolking aan het werk. In de afgelopen vijftien jaar is er nagenoeg niets veranderd aan onze zondagen, zo blijkt uit de tijdsbestedingsonderzoeken van Glorieux. Op zondag slapen we (of liggen iets anders in ons bed te

doen), gaan we familie bezoeken of wandelen.

‘De zondag is een moment van georganiseerde kwalitatieve aandacht’, zegt Joris Capenberghs, een antropoloog die bij Waerbeke werkt, een sociaal-culturele beweging rond stilte, rust en ruimte. ‘Het is een ritueel, het maakt deel uit van ons collectieve geheugen, van ons culturele erfgoed. Elke cultuur heeft zo’n ritueel dat momenten van kwaliteitsvolle aandacht vastlegt. Het is dwaas om je af te vragen of we zonder dat ritueel kunnen. Iedereen heeft af en toe een moment nodig om met zichzelf, met elkaar, met de wereld in het reine te komen. Dat is goed voor onze veerkracht.’

‘Een cadeau’, noemt Capenberghs het ritueel. Maar dan eentje waaraan je zelf inhoud moet geven. Je krijgt de vorm, maar je moet er iets mee doen. Wat dat betreft, helpt het dat de zondag een dag is waarop de mogelijkheden beperkt zijn, zegt Ignace Glorieux. Het geeft de dag een andere sfeer, die je uit de rush haalt. De Colruyt is toch dicht, je boormachine bovenhalen mag niet: zelfs als je effici-

ënt wil zijn, haalt de realiteit je in. Het helpt ook dat je dierbaren in de buurt zijn, dat vrienden ook hun rustdag hebben. Je hoeft dan al geen energie meer te steken in de organisatie van een gemeenschappelijk moment. Dat we daar de voordelen niet van inzien, gaat Glorieux verstand te boven. ‘Pas als de zondagsrust daadwerkelijk afgeschaft is, zullen we beseffen wat we missen. En dan gaan we er nostalgisch over doen.’

Verse broodjes

Het staat een samenleving vrij om haar rituelen te herdenken, om nieuwe riten te bouwen op de fundamenten van oude, zegt Capenberghs. In welke mate kunnen we daarbij rekening houden met nieuwkomers of andere godsdiensten, die hun hoogdag op vrijdag of zaterdag houden? ‘Van belang is dat iedereen meedoet. Een ritueel is pas echt een ritueel als de hele groep eraan meedoet. Het is deel van een wereldbeeld, het zegt iets over wat je met de samenleving aan wil. Willen we een samenleving die volledig in het teken van het rendementsdenken staat? De

zondagsrust herinnert ons eraan dat we met zijn allen een gemeenschappelijk bestaan kunnen en willen uitbouwen.’

En als we dat ritueel herdenken en voor een andere gemeenschappelijke dag gaan? Bijvoorbeeld de zaterdag, als onderdeel van een weekend dat zich rond je ‘eredag’ plooit. Wie vrijdag wil vieren, krijgt dan vrijdag en zaterdag vrij – en kan op zondag in de bakkerij werken, eindelijk weer verse broodjes. Dan heeft iedereen dezelfde vrije dag, maar niet dezelfde rust- of feestdag.

Voor Glorieux hoeft dat geen probleem te zijn: ‘Dat kan de identiteit van een groep versterken. Daar is niets mis mee, als we daarnaast nog genoeg dingen collectief vieren.’ Zo ongeveer is het met die zondag van de katholieken ook begonnen. De eerste katholieken hielden hun vieringen op zaterdag, net als de joden, wat de meeste christenen ook waren. Pas toen meer en meer niet-joden christen werden, gingen ze de drang voelen om zich te onderscheiden van de joden. En riepen ze de dag na de sabbat uit tot de Dag des Heren.